

OVLAŠTENJA I POVLASTICE SADRŽANE U »PASTORALE MUNUS«

OVLAŠTENJA, KOJA PRIPADAJU SJEDIŠNIM BISKUPIMA OD ČASA, KADA SU USLI U POSJED SVOJE BISKUPIJE

1. — *Sjedišni biskup može produljiti zbog opravdanog razloga, ali ne preko mjesec dana, zakonitu upotrebu otpisa odnosno indulta, koji su bili podijeljeni od Svete Stolice pa su utrnuli a da se na vrijeme nije ponovno zamolilo Svetu Stolicu za njihovo produljenje; ipak biskup može ovo učiniti uz obavezu, da se odmah na nju obrati molbom za ponovno dobivanje milosti odnosno za produljenje indulta, ili, ako je molba već obnovljena, da odmah požuri odgovor.*

Ovdje se radi o otpisu, koji je dan na određeno vrijeme, npr. na tri godine. Opravdani razlog za produljenje otpisa je sama potreba ili korist, da se uživatelj i nadalje služi indultom. Drugim riječima postoje još uvijek isti razlozi, koji su postojali za prvu podjelbu milosti. Prema propisima općeg prava mjesec treba računati po kalendaru, napr. da je otpis utrnuo, saznalo se 15. veljače, biskup može upotrebu otpisa produljiti najviše do 15. ožujka.

2. — *Zbog pomanjkanja svećenika može s opravdana razloga dopustiti svećenicima, da mogu binirati u ferijalne dane; ako pak traži prava pastoralna potreba, može dati ovlast triniranja ali samo u nedjelje i zapovijedane blagdane.*

Razlog ovom ovlaštenju nije više kao do sada samo taj da znatan dio vjernika može udovoljiti zapovijedi o prisustvovanju misi (usp. k. 806). Za binacije u tjednu traži se opravdani razlog, a za trinacije prava pastoralna potreba.

Opravdani razlog za binacije u tjednu može biti: ponajprije ako svećenik upravlja s dvjema ili više župa, da bi vjernici mogli što češće imati duhovne koristi; nadalje: pobožnost prvoga petka ili subote, pogrebne mise, misa za zaručnike. Ukratko sve što može po razboritom sudu biti na duhovnu korist zajednice vjernika.

Preduvjet podjeljivanja ovlasti jest nedovoljan broj svećenika, koji bi mogli (i htjeli) preuzeti služenje mise u određenim uvjetima. Ne može se računati na one, koji bi teško služili misu sa vjernicima (nagluhi, koji se preteško kreću i slično). Ne mora se računati ni s onima, koji su izuzeti, ukoliko to sami neće.

Ízraz »prava pastoralna potreba« treba shvatiti šire od potrebe zadovoljiti zapovijedi. Sam Motuproprij ne steže tu ovlast, a pastoralna je potreba svako duhovno dobro župske zajednice. Pridjevom »vera« ukazuje se nato, da duhovno dobro zajednice radi kojeg se dopušta trinacija mora biti ipak veće važnosti. Suvišno je raspravljati o broju vjernika, koji bi trebali pribivati misi u takvim slučajevima. Tamo gdje je zajednica vjernika manja, bit će manji i broj onih, koji su došli na misu, ali to ne mora značiti da za trinaciju nema opravdanja.

3. — *Svećenicima, koji biniraju ili triniraju može dopustiti, da uzmu štogod per modum potus ako i ne protekne jedan sat prije početka mise.*

Budući da je naknadno dana općenita ovlast da i svećenici mogu jesti do jedan sat prije svoje pričesti, ova je ovlast praktički postala bespredmetnom.

4. — *Zbog opravdanog razloga može dopustiti svećenicima da mise u bilo koji sat dana te da dijele sv. pričest i u večernje sate.*

Ovime se na neki način mijenja propis k. 821 § 1 o vremenu kada je dopušteno služiti misu (od jedan sat prije zore do jedan sat popodne). Opravdani razlog ne mora biti samo dobro vjernika nego i dobro samog misnika (na putu se nalazi, teški teren u pastvi i slično).

Što se tiče pričješćivanja vjernika i do sada je k. 867 § 4 pružao mogućnost, da se obavlja u svako doba, »si rationabilis causa suadeat«. Praksa je međutim gotovo posve zanemarila ovu mogućnost danu svakom svećeniku. Budući da k. 867 § 4 nije ukinut, može se i nadalje služiti ovlašću koju daje.

Pod izrazom »opravdani razlog« ne treba tražiti neke teške razloge. Osim fizičke ili moralne nemogućnosti ovakvi bi razlozi bili npr. polazak na put, veća pogodnost (commoditas), pobožnost i slično. Razlog vrijedi i s obzirom na onoga, koji se pričješćuje kao i na djelitelja.

5. — *Svećenicima slaba vida ili kojom drugom bolešću spriječenima može dopustiti da u misi svaki dan upotrebljavaju obrazac votivne mise B. D. Marije ili mise za pokojne. U koliko je potrebno, treba da im kod mise pomaže drugi svećenik ili đakon.*

Propis da se u svakoj misi upotrebljava određeni obrazac očito ne veže pod teški grijeh. Zamjena obrasca ne dovodi naime u pitanje valjanost ili potpunost mise. Stoga bi svaki svećenik kojemu se dogodi da koji dan (dakle ne trajno) ne bi mogao čitati propisani obrazac, a nije u mogućnosti da se odmah obrati biskupu, s dovoljna razloga i sam mogao zamijeniti misni obrazac.

6. — *Potpuno slijepim svećenicima može dopustiti istu ovlast, samo ako im kod mise uvijek pomaže drugi svećenik ili đakon.*

7. — *Može dopustiti svećenicima da mogu misiti izvan svetoga mjesta (crkve, kapele) ali samo na doličnom mjestu, a nikada u spavaonici. Pri tom se mora upotrijebiti posvećeni kamen. Za svako pojedino služenje mise u takvim okolnostima mora biti uvijek opravdan razlog. Trajna ovlast može se podijeliti samo iz teških razloga.*

Razlozi mogu biti: udaljenost pojedinih naselja, koja nemaju svoje crkve ili nije u stanju da se u crkvi može misiti. Za pojedino služenje: veliki dio vjernika boravi ljeti u planinama, a u turističkim krajevima povremeno turistička naselja (camping).

8. — *S opravdana razloga može dopustiti svećeniku da misi na moru ili rijeci (na brodu), ali treba poduzeti potrebne mjere opreza.*

U nas teško da će doći do primjene u praksi. Ako netko putuje prekoceanskim putničkim parobrodom, redovito će na brodu naći uređenu kapelu.

9. — *Svećenicima koji imaju ovlast da upotrebljavaju prenosni oltar (oltarni kamen) može s opravdana i teška razloga dopustiti da umjesto posvećenog kamena upotrebljavaju antimensium tj. platno u koje su ušivene moći svetaca, a blagoslovio ga biskup. I u takvom slučaju treba obdržavati propise napose o oltarnicima i tjelesniku.*

Opravdani razlog za ovo podjeljivanje jest teškoća u prenošenju kamena, a koji put i opasnost da se razbije.

10. — *Bolesnim i starim svećenicima može dopustiti da misu služe u kući, ali ne u spavaonici, svaki dan pa i na veće blagdane. Pri tome moraju obdržavati bogoslužne propise. Ako ne mogu stajati, biskup im može dopustiti da misu služe sjedeći.*

Ovo ovlaštenje želi da i nemoćni svećenici budu što dulje prinositelji žrtve. Za podjelbu ovakve ovlasti nisu potrebni baš teški razlozi. Ako napr. svećenik stanuje podalje od crkve, može poledica u zimsko doba biti i više nego dostatan razlog za ovu povlasticu. Ili nešto jača skleroza, koja uzrokuje nesigurnost u hodu i kretanju; ako kretanje postanu takve da se ne može govoriti o doličnom služenju mise pred vjernicima itd.

11. i 12. — *Biskup može reducirati mise od legata koji više ne donose ni propisani dijecezanski stipendij. Isto tako uz iste razloge može reducirati legate koji terete pojedine crkvene institucije.*

Budući da bi nabranje svih mogućnosti bilo preopširno, neka svatko tko ima takvih legata detaljno izloži stvar biskupu, koji će u granicama svojih ovlasti izjaviti što mora od obaveze ostati.

13. — *Može podijeliti ovlast kapelanima svih bolnica, dječjih domova i zatvora, da u odsutnosti župnika dijele vjernicima, koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, sakrament sv. potvrde prema propisima, koje je izdao Sveti zbor sakramenata u dekretu »Spiritus Sanctus munera« od 4. IX 1946. za svećenike, koji dijele sv. potvrdu.*

Na temelju spomenutog dekreta mogu podijeliti sakrament sv. potvrde vjernicima, koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, župnici i svi oni, koji imaju potpunu župsku vlast. To su pak djelatni župski namjesnik (k. 471), upravitelj župe (k. 472,1), zamjenik odsutnog župnika (k. 474) i pomagač nemoćnog župnika (k. 475).

Po ovom ovlaštenju sjedišni biskup može ovlastiti kapelana bolnice, dječjeg doma i zatvora, da u odsutnosti župnika dijeli vjernicima, ko-

ji se nalaze u smrtnoj pogibelji, sakrament sv. potvrde. Ne traži se, da se ova ovlast podjeljuje pojedinim svećenicima. Može sjedišni biskup jednom za uvijek odrediti, da svi svećenici, koji budu u navedenim do-
movima vršili službu kapelana, imaju ovlast dijeliti sv. potvrdu u spo-
menutom slučaju. Za valjanost podjele sv. potvrde traži se uvjet, da se
radi o smrtnoj pogibelji; za dopuštenost se traži uvjet, da je župnik od-
sutan. Ova odsutnost može biti fizička i moralna. Iako se u ovlasti izriči-
to ne spominje, kapelan može dijeliti sv. potvrdu samo u navedenim do-
movima i to samo onima, koji su u smrtnoj pogibelji. Rubrike dijeljenja
sv. potvrde, određene gore spomenutim dekretom, nalaze se u Rimskom
obredniku.

14. — *Može podijeliti ovlast ispovjednicima, istaknutima u znanju i razboritosti, da mogu odriješiti sve vjernike u svetoj ispovijedi od svih kaznenih zabrana, pa i pridržanih, osim: a) kaznenih zabrana, koje je primijenio nadležni crkveni poglavar (ab homine), b) kaznenih za-
brana, koje su na sasvim poseban način (specialissimo modo) pridržane
Svetoj Stolici, c) kaznenih zabrana, koje su predviđene za otkrivanje taj-
ne Svetog zbora za nauku vjere, d) izopćenja, kojim su udareni sveće-
nici i sve one ženske osobe, koje se usude s njima sklopiti ženidbu pa
bilo samo građansku i ujedno još žive zajedno.*

Uvjeti za podjeljivanje ovog odrješena jesu: uklanjanje sablazni,
nagrada nanesene štete i spasonosna pokora.

15. — *Iz opravdanog razloga može podijeliti oprost od manjka pro-
pisane dobi rednika, koji ne prelazi vrijeme od šest mjeseci.*

Opće pravo kod dijeljenja pojedinih viših redova određuje propisa-
nu dob (usp. k. 975). Ovim pak ovlaštenjem biskup može podijeliti
oprost od navedenog manjka. Opravdani razlog za podjelbu oprosta bio
bi napr. korist i potreba biskupije.

Ovaj oprost može biskup podijeliti svojim podložnicima te redovni-
cima i izuzetima, koji pripadaju redovničkoj kući, a koja se nalazi na
području biskupije. Povrh toga oprost se može podijeliti i strancima uz
pristanak njihovog poglavara.

16. — *Može podijeliti oprost od smetnje za primanje redova, kojom
su vezani sinovi nekatolika dokle god im roditelji ustraju u zabludi.*

Prema općem pravu navedeni slučaj čini običnu smetnju za ređenje
(usp. k. 987, 1).

O značenju izraza »sinovi nekatolika« postoje različita tumačenja.
Prema jednim nekatolicima se ovdje imaju smatrati kršteni izvan Kato-
ličke Crkve, ne nekršteni. Prema drugima se ovdje podrazumijevaju i
nekršteni. Držeći se u ovakovim slučajevima tumačenja k. 19 treba pri-
hvatiti mišljenje prvih. Za podjeljivanje ovoga oprosta ne traže se uvjeti,
jer se dostatni razlog nalazi već u samoj spremnosti prihvatiti svećenički
stalež. Međutim zbog naravi same smetnje uzimaju se neke mjere opreza
(na pr. da to ne bude za druge sablazan ili čuđenje). Oprost se ima po-
dijeliti prije primanja tonzure (k. 950).

17. — *Može podijeliti oprost već zaređenima u svrhu služenja svete mise te postizanja i držanja crkvenih nadarbina od kojih god nepravilnosti, bilo onih zbog manjka kao i onih zbog krivičnog djela, samo ako iz toga ne nastane sablazan i ako se služba oltara pravilno vrši, izuzevši pak one nepravilnosti o kojima je riječ u k. 985, 3 i 4 i da se pretihodno zakletvom odreknu zablude pred odrešiteljem, kad se radi o krivovjerju i raskolu.*

Ređenička je nepravilnost trajna smetnja, koja zabranjuje primanje redova i njihovo izvršavanje te podjelu nadarbina. Po sebi nikada ne prestaje nego samo oprostom. Po općem pravu od javne nepravilnosti podjeljuje oprost Sveta Stolica, a od tajne može podijeliti oprost u smislu k. 990,1 sjedišni biskup i u smislu k. 990,2 ispovjednik.

Po ovom ovlaštenju biskup može podijeliti oprost zaređenima od svake nepravilnosti (osim gore nabrojenih), ali samo u svrhu služenja svete mise te postizanja i držanja nadarbina. Prema tomu ovo ovlaštenje povećava biskupovu vlast, koju inače ima prema odredbi k. 990,1. Ovim se oprostom ne uklanja sama nepravilnost, nego se uklanjaju samo neki učinci. Oprost dakle nije potpun. Svećenik ovim oprostom dopušteno služi misu, ali nedopušteno vrši druge čine reda. Ovaj se oprost podjeljuje uz uvjete, da to ne bude drugima na sablazan i da se točno i pravilno vrši služba oltara.

18. — *Može dijeliti sve redove izvan stolne crkve i izvan vremena određenog Crkvenim zakonikom, ne isključivši ferijalne dane, ako to traži pastoralna korist.*

Opće pravo određuje, da zajedničko ređenje ima biti javno u stolnoj crkvi; međutim biskupu nije zabranjeno, iz opravdanog razloga, pojedinačna ređenja obaviti i u drugim crkvama, u kapeli biskupskog dvora, sjemeništa ili redovničke kuće (usp. k. 1009).

Po ovom ovlaštenju zajednička ređenja mogu biti također i u drugoj crkvi, što više i u kojem javnom mjestu uz uvjet, ako to traži pastoralna korist, na pr. da ređenju može prisustvovati veći broj vjernika.

Opće pravo određuje, da se viši redovi imaju dijeliti za vrijeme mise u subotu kvatrenog vremena, u subotu pred Nedjeljom muke i u Veliku subotu. Iz posebnog razloga biskup može obaviti ređenje nedjeljom ili kojim zapovijedanim blagdanom. Ovo ovlaštenje dopušta, ako pastoralna korist traži, da se redovi mogu dijeliti u bilo koji dan godine.

19. — *Može podijeliti oprost zbog pravednog i razložnog razloga od svih ženidbenih smetnji nižeg stupnja, također ako se radi o mješovitim ženidbama, ali u ovom slučaju uz obdržavanje propisa k. 1061—1064.*

Crkveni Zakonik dijeli ženidbene smetnje na smetnje višeg i nižeg stupnja. Prema k. 1042 § 2 ženidbene smetnje nižeg stupnja jesu slijedeće: krvno srodstvo u trećem koljenu pobočne loze, tazbina u drugom koljenu pobočne loze, zapreka javne ćudorednosti u drugom koljenu, duhovno srodstvo i zločin iz preljuba sa obećanjem ženidbe ili sa pokušajem ženidbe makar samo građanske. Sve su ostale ženidbene smetnje višega stupnja. Dakle po ovom ovlaštenju biskup ima vlast podijeliti

oprost od svih navedenih ženidbenih smetnji nižega stupnja. Od ovih smetnji Sveta Stolica običaje podjeljivati oprost i to zbog svakog opravdanog razloga, koji ne mora biti veliki. Što više, u ovim se slučajevima može primijeniti odredba k. 1054.

Povrh toga po ovom ovlaštenju biskup može podijeliti oprost i od mješovite vjeroispovijesti tj. kod ženidbe katoličke i krštene stranke. Prema riječima ovlaštenja biskup može podijeliti oprost od ove zabrane samo u slučaju, ako zabrana dolazi zajedno sa kojom od ženidbenih smetnji nižeg stupnja. Kod podjeljivanja oprosta od ove smetnje potrebno je imati na pameti propise k. 1061. Crkva naime daje oprost od ove smetnje uz slijedeće uvjete: a) ako to traže opravdani i važni razlozi (kanonski razlozi), b) ako nekatolička stranka daje jamstvo, da će od katoličke stranke otkloniti pogibao otpada, a obje stranke, da će sva djeca iz nastalog braka biti katolički krštena i odgajana i c) ako postoji moralna sigurnost, da će jamstva biti izvršena.

Sjedišni biskup može podijeliti oprost svojim podložnicima, bilo da se nalaze na njegovom području bilo izvan područja, a ostalima, ako se stvarno nalaze na njegovom području.

20. — Može podijeliti oprost zbog pravednog i važnog razloga od ženidbenih smetnja mješovite vjeroispovijesti i različnosti vjere također i u slučaju upotrebe Pavlove povlastice, uz obdržavanje propisa kk. 1061—1064.

Po općem pravu ženidbena smetnja mješovite vjeroispovijesti jest ženidbena zabrana, ako se sklapa ženidba između katoličke i krštene nekatoličke stranke; ženidbena je pak zapreka, ako se sklapa ženidba između katoličke i nekrštene stranke (k. 1060 i 1070). Biskup može podijeliti oprost od ovih smetnji uz već spomenute uvjete propisane k. 1061. Povrh toga ovim ovlaštenjem biskup može podijeliti oprost od navedenih ženidbenih smetnji i u slučaju Pavlove povlastice.

Pavlova povlastica jest pravo krštene stranke sklopiti novu ženidbu u slučaju, ako je prva bila sklopljena dok su obadvije stranke bile nekrštene, a nekrštena je stranka odstupila. Dakle, ako je postojala valjana ženidba između dvije nekrštene stranke, jedna se nakon toga pokrستila, ona uz dane uvjete može sklopiti ponovnu ženidbu sa katoličkom strankom. Uvjeti za sklapanje nove ženidbe jesu slijedeći: a) da se jedna stranka obrati i pokrsti, b) da nekrštena stranka odstupi, a smatra se da je odstupila, ako ostane u nevjeri ili ne će u miru živjeti sa pokrštenom strankom i c) da se ustanovi odstup nekrštene stranke. Odstup pak nekrštene stranke ustanovljuje sa t.zv. upitima (k. 1121). Sveta Stolica redovito traži upite i u slučaju, kad se čine suvišni; bez njih bi nova ženidba bila nevaljana. Upiti se mogu obaviti ili preko biskupa ili privatno, ali uvijek tako, da se mogu vanjskim načinom dokazati. Nova se ženidba ne može sklopiti, ako nekrštena stranka odgovori pozitivno na prvi upit. Jednako tako, ako na prvi upit odgovori negativno, a na drugi pozitivno. U svakom pak slučaju pokrštena stranka može dobiti rastavu od stola i postelje od nekrštene stranke (k. 1131). Odstupom nekrštene stranke krštena ima pravo sklopiti novu ženidbu sa katoličkom strankom (k. 1123). Nova ženidba sa nekrštenom strankom bila bi nevaljana, a sa nekatoličkom bila bi nedozvoljena. Međutim po ovom ovlaštenju

sjedišni biskup ima vlast podijeliti oprost od ženidbene zabrane mješovite vjeroispovijesti ili od raznoličnosti vjere tj. dozvoliti, da novopokrštena stranka može sklopiti novu ženidbu sa krštenom nekatoličkom strankom ili sa nekrštenom, uz obdržavanje propisa kk. 1061—1064.

21. — *Može ukrijepiti u korijenu, samo ako traje privola, ženidbe nevaljane zbog zapreka nižeg stupnja ili zbog manjka u bitnom obliku, također ako se radi i o mješovitim ženidbama, ali u ovom slučaju uz obdržavanje propisa k. 1061.*

Ako se ženidba, nevaljana zbog postojeće oprostive zapreke ili zbog manjka u bitnom obliku, ne može ukrijepiti običnim ukrepljenjem, ukrepljuje se ukrepljenjem u korijenu.

Ukrepljenje u korijenu jest čin nadležnog crkvenog poglavara, kojim nevaljala ženidba postaje valjanom i ujedno se njezina valjanost pravnom fikcijom prenosi unatrag u prošlost. Uključuje dakle: osnaženje same ženidbe, oprost od eventualne zapreke, oprost od obnove bitnog oblika i prijenos valjanosti pravnom fikcijom unatrag s obzirom na kanonske učinke. Ovakova naime ženidba vrijedi kao valjana od časa podjele ukrepljenja, a njezini učinci prenose se unatrag od časa sklapanja ženidbe. Stranke ne moraju ni znati za ovo ukrepljenje (usp. k. 1138).

Za ovakovo ukrepljenje ženidbe traže se slijedeći uvjeti: 1) da ženidbena privola obadviju stranaka postoji; manjak privole ne može se ničim nadomjestiti, privola mora biti po naravnom pravu dostatna, dakle ne consensus fornicarius, nego pravi voljni čin, kojim obadvije stranke predaju i primaju trajno i isključivo pravo na tijelo u odnosu na one čine, koji su prikladni za rađanje djece; ova privola mora biti na vanjski način očitovana bilo kojim znakom (na pr. izjava pred građanskim ili inovjerskim službenikom ili što više sama copula, si est intentio in- undi perpetuum vitae consortium ad instar matrimonii); 2) da je ženidba bila nevaljana zbog oprostive zapreke crkvenog prava ili manjka u bitnom obliku (usp. k. 1139); 3) da nema pogibelji rastave (stranke žive u međusobnoj slozi) i 4) da postoje važni razlozi za ukrepljenje (na pr. obadvije stranke znadu, da im je ženidba nevaljana, ali jedna stranka ne pristaje da obnovi ženidbenu privolu u propisanom obliku, ili samo jedna stranka znade za nevaljanost ženidbe, a drugu se ne može na to upozoriti zbog pogibelji rastave, ako sazna, da joj je ženidba nevaljana).

Dakle po ovom ovlaštenju sjedišni biskup može uz navedene uvjete ukrijepiti ženidbu nevaljanu zbog ženidbenih zapreka nižega stupnja ili zbog manjka u bitnom obliku, a također, ako se uz ovo radi i o mješovitim ženidbama; ali u ovom slučaju uz obdržavanje propisa k. 1061.

22. — *Može ukrijepiti u korijenu, samo ako traje ženidbena privola, ženidbu nevaljanu zbog zapreke različnosti vjere, pa makar nevaljana i zbog manjka u bitnom obliku, ali uz obdržavanje propisa k. 1061.*

Ovim ovlaštenjem sjedišni biskup ima vlast ukrijepiti u korijenu nevaljane ženidbe u dva slučaja i to: 1) ženidbe nevaljane zbog zapreke različnosti vjere, ali sklopljene u propisanom obliku. Ovi su slučajevi rijetki, jer ili se daje oprost od ove ženidbene zapreke i ženidba se sklapa u kanonskom obliku i postaje valjana, ili se ovaj oprost ne daje i

tada se ženidba ne sklapa u kanonskom obliku i postaje nevaljana zbog zapreke i manjka u bitnom obliku; 2) ženidbe nevaljane zbog zapreke različnosti vjere i zbog manjka u bitnom obliku. Manjak u bitnom obliku ovdje se sastoji u tom, da se ženidba sklapa ili pred civilnim forumom ili coram ministro acatholico. Uvjeti za ovo ukrepljenje jesu isti kao i gore spomenuti.

Po ukrepljenju u korijenu nevaljane ženidbe valjanost se ženidbe prenosi pravnom fikcijom unatrag s obzirom na pravne učinke: uzima se, da su djeca rođena iz valjane ženidbe. Dakle djeca po ukrepljenju ženidbe u korijenu postaju ne *pozakonjena*, nego postaju *zakonita*.

Praktične upute za župnika bit će slijedeće:

Stranku, koja želi urediti svoju nevaljanu ženidbu, župnik će pomno ispitati i po mogućnosti na temelju isprava ustanoviti: da li su obje stranke krštene, da li su slobodnoga stanja, da li postoji među njima kakova ženidbena zapreka od koje Crkva ne bi mogla ili ne običaje podijeliti oprost i da li bi se mogla obnoviti ženidbena privola. Ukrijepiti u korijenu može se naime ona ženidba, kod koje privola još traje, ali se ne može obnoviti. Zatim će župnik tražiti od stranke neka sama napiše molbu za ukrepljenje njezine ženidbe u korijenu (župnik joj tu može i treba pomoći). U molbi moraju biti navedeni svi potrebni podaci, da biskup dobije jasnu sliku slučaja. Uz generalia, datum i mjesto vjenčanja treba navesti: a) da nije moguće drugu stranku nagovoriti, da pred Crkvom obnovi ženidbenu privolu; b) da ženidbena privola još traje i ne prijeti opasnost rastave; c) da će molitelj učiniti sve potrebno, da sva djeca budu krštena i odgojena u katoličkoj vjeri i d) da ne zna ni za koju ženidbenu smetnju. Molbi stranke župnik će priložiti svoj prikaz samoga slučaja, popratiti ga svojim mišljenjem te potvrditi istinitost iznesenih podataka.

23. — *Može dopustiti zbog važnog razloga, da upiti budu postavljeni nekrštenoj stranci prije krštenja obraćene stranke; a možda također zbog teškog razloga podijeliti oprost od upita prije krštenja obraćene stranke samo ako je u ovom slučaju barem po skraćenom izvansudskom postupku utvrđeno, da se upiti uopće ne mogu izvršiti ili da bi bili beskorisni.*

Po odredbi k. 1121, kako je to već gore spomenuto, prije nego po-krštena stranka sklopi novu ženidbu, treba nekrštenoj stranci postaviti upite i to: a) da li se hoće obratiti i pokrstiti i b) da li barem sa krštenom strankom hoće živjeti u miru, tj. pustiti je da slobodno i mirno živi po svojoj vjeri.

Ovim dakle ovlaštenjem sjedišni biskup može dopustiti, da se upiti obave prije krštenja obraćene stranke ili podijeliti oprost od upita prije krštenja obraćene stranke. No za oba slučaja traži se važan razlog.

1) Da se dopusti postaviti upite nekrštenoj stranci prije krštenja obraćene stranke, traži se važan razlog: na pr. da se na ovaj način lakše obavi krštenje obraćene stranke, ili da se uklone velike neugodnosti od druge stranke, ili da se izbjegne veliko zlo, koje bi obraćena stranka mogla imati, ili ako druga stranka odlazi u daleki kraj, tako da bi upite

bilo teško obaviti i sl. Dakako prije sklapanja nove ženidbe sa strane krštene stranke mora postojati moralna sigurnost, da nevjernička stranka ostaje u svojem odstupu.

2) Oprost od upita može se podijeliti prije krštenja obraćene stranke uz uvjet, da obraćena stranka ima ozbiljnu nakanu pokrstiti se te ako je moralno sigurno, da se upiti ne mogu obaviti ili da bi bili nekorisni. Za podjeljivanje ovoga oprosta traži se teški razlog: na pr. nevjernička se stranka ne može pronaći ili se znade njezino boravište ali je teško do nje doći zbog daljine ili troškova, ili ako je obraćeni imao više žena, a sada se ne sjeća, koja je bila prava, ili ako nevjernička stranka nije kod zdrave pameti i sl. Sve ovo navedeno mora biti utvrđeno iz postupka, barem skraćenog i izvansudskog. U tu svrhu biskup sam ili preko drugoga treba ispitati stranku i svjedoke. Ako nakon svega još ostane sumnja, treba primijeniti k. 1127: *In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris.*

24. — *Može iz opravdanog razloga smanjiti obavezu, po kojoj su stolni i zborni kaptoli dužni dnevno obaviti propisno službu Božju u koru i dopustiti, da se ta služba može obaviti ili samo u određene dane ili samo u nekom određenom dijelu.*

Prema općem pravu svaki je kaptol dužan dnevno u koru obavljati službu Božju, koja se sastoji od molenja kanonskih časova i služenja konventualne pjevane mise (usp. k. 413 § 1 i Uredba o svetom bogoslužju broj 95, b).

Ovim pak ovlaštenjem može sjedišni biskup smanjiti ovu obvezu, ali je ne može potpuno dokinuti. Za podjelbu ovoga oprosta traži se opravdani razlog; to može biti napr. zauzetost kanonika u različitim službama.

Smanjenje obveze može biti provedeno na dva načina: a) ili da se obavlja u određene dane; b) ili da se izmoli samo neki određeni dio časoslova. Smanjenje se dakle može učiniti samo na jedan ili drugi način. Zato bi smanjenje obveze na oba načina bilo nevaljano. Međutim ako se smanjenje obveze učini tako, da se u koru izmole neki određeni dijelovi časoslova, tada svaki pojedini član kora treba ostale dijelove privatno izmoliti izvan kora (usp. Uredba o svetom bogoslužju broj 95). Ovaj se oprost može podijeliti svim stolnim i zbornim kaptolima uključujući sve članove pojedinih kaptola kako kanonike tako i prebendare.

25. — *U slučaju potrebe može povjeriti nekim kanonicima dužnosti svete službe, nastave ili apostolata i tada su oslobođeni od kora s tim da imaju pravo na nadarbinske prihode, ali ne na podjele koje se zovu »za prisutne« bilo dnevne.*

Po općem su pravu svi i svaki pojedini član kaptola, koji imaju korálnu nadarbinu, dužni svršavati službu Božju u samom koru i to svaki dan, ako nije od strane Svete Stolice ili na temelju odredaba u zakladnici dopuštena služba u izmjeničnim skupinama (k. 414). Međutim, oslobođeni su od kora, a primaju samo prihode nadarbine, ali ne podjele, kanonici: 1) koji s dopuštanjem ordinarijevim predaju bogoslovlje ili kanonsko pravo u školama priznatima od Crkve; 2) koji s dopuštanjem

ordinarijevima uče bogoslovlje ili kanonsko pravo na javnim od Crkve priznatim školama; 3) kaptolski vikar, generalni vikar, predsjednik suđišta i ravnatelj pisarne, dok vrše svoju službu i 4) koji su na službu biskupu prema k. 412 § 2 (k. 421 § 2).

Po ovom ovlaštenju oslobođeni su od koralne obveze s time da imaju pravo samo na nadarbinske prihode i oni kanonici, kojima biskup povjeri dužnosti svete službe, nastave i apostolata. Nabrojanje tih dužnosti je dosta široko, a praktički uključuje sve dužnosti, koje biskup može povjeriti svećeniku. Ovakvo oslobađanje od kora može obuhvatiti samo neke kanonike tako, da se ipak omogući koralna služba s ostalim kanonicima. Ali su oni prvi dužni da časoslov izmole privatno izvan kora.

Oslobađanje od koralne obveze uključuje samo ono vrijeme, kroz koje su kanonici zauzeti navedenim dužnostima. Ali to vrijeme treba moralno prosuđivati. Ako povjerenu dužnost izvršuje kroz koju uru prije podne, tada je oprošten od kora kroz čitavo prijepodnevo vrijeme. Isto se može reći za poslijepodnevo vrijeme.

Opravedani razlog, zbog kojeg se ovaj oprost može i smije podijeliti, naveden je u samom ovlaštenju, a to je potreba.

26. — *Može zamijeniti svećeniku zbog slabog očinjeg vida ili zbog drugog razloga, i to dok traje razlog, moljenje časoslova u svakodnevno moljenje barem trećeg dijela krunice ili drugih molitava.*

Po općem pravu mjesni ordinariji nisu imali nikakve vlasti gledom na zamjenu moljenja časoslova. Jedino su se mogli poslužiti odredbama kk. 15 i 81, da u opsegu tih propisa podijele oprost od moljenja časoslova, a ti su slučajevi veoma rijetki. U posljednje vrijeme mogu ordinariji u pojedinim slučajevima i zbog opravdanog razloga posve ili djelomično podijeliti oprost od dužnosti moljenja časoslova ili ga zamijeniti (Uredba o svetom bogoslužju, broj 97).

Ovim ovlaštenjem sjedišni biskup može zamijeniti moljenje časoslova u barem treći dio krunice ili u druge molitve, koje po opsegu odgovaraju trećini krunice. Također može se zamijeniti čitav časoslov ili samo jedan dio, na pr. koji treba po bogoslužnim propisima izmoliti prije podne ili poslije podne. Razumljivo je, ako se zamjenjuje dio časoslova da će se tada odrediti odgovarajuću količinu molitava. Pri tom se za mjerilo može uzeti; ako se po ovlaštenju zamjenjuje čitav časoslov sa barem trećinom krunice odnosno drugim molitvama, koje količinski odgovaraju trećini krunice, tada se dio časoslova zamjenjuje sa količinski manje molitava od trećine krunice.

Razlog za podjelu ovog oprosta jest slabost očiju ili koji drugi opravdani razlog. Dostatni je razlog takova slabost očiju, koja čini čitanje časoslova teškim, na pr. tko već pod čitanjem ili poslije čitanja suzi. Oprost se može podijeliti i zbog drugih opravdanih razloga, no ne nužno teških; tako na pr. bolest, umor, izvanredni napor, dušobrižnički rad kroz čitav dan, starost i sl. Trajanje oprosta uključuje vrijeme; dok traju razlozi. Zbog toga se ovaj oprost može podijeliti zbog postojećih razloga na dulje vrijeme pa i trajno. Što više može se podijeliti ne samo u pojedinim slučajevima, nego i općim indultom, ako to traži narav razloga, napr. jednom za uvijek može zamijeniti čitav časoslov svima svećenicima, koji

su na nedjelje i blagdane službom Božjom i ostalim dušobrižničkim dužnostima opterećeni više manje kroz čitav dan (biniraju ili triniraju, propovijedaju, ispovijedaju, poučavaju u vjeronauku) ili samo dio časoslova, koji treba ujutro izmoliti, ako prije podne biniraju i propovijedaju u dva različna mjesta.

Ovaj oprost biskup može podijeliti svakom svećeniku, kako dijecezanskom tako i stranom na svom području, a također i redovnicima.

27. — *U pojedinim slučajevima ili kroz neko vrijeme može odrediti generalnog vikara ili drugog svećenika dostojanstvenika, da posvećuje prenosne oltare (oltarne kamene), kaleže i plitice po obredu propisanom u Pontifikalu i da pri tom upotrebljava sveta ulja, koja su od biskupa blagoslovljena.*

Po općem pravu nitko ne može valjano izvršivati posvećenja, tko nema biskupskoga reda, ako mu to nije dopušteno bilo po zakonu bilo po apostolskoj ovlastici (k. 1147 § 1).

Ovim ovlaštenjem može sjedišni biskup za navedene predmete odrediti generalnog vikara ili kojeg drugog crkvenog dostojanstvenika, koji nema biskupskog reda. Pod nazivom »crkveni dostojanstvenik« može se smatrati sve svećenike od najvišeg dostojanstva pa sve do začasnog kanonika i dekana uključivo.

Ovu ovlast biskup ne može podijeliti neograničeno, nego samo za pojedinačne slučajeve, na pr. za njegove odsutnosti iz biskupije, bolesti i sl., ili na neko vrijeme, na pr. na tri godine.

28. — *Može dopustiti duhovnicima nižih redova, redovničkim laicima i pobožnim ženama, da smiju i u prvoj vodi prati pale, tjelesnike i purifikatorije.*

Ovime se mijenja propis k. 1306 § 2, osim odredbe, da se voda prvog pranja mora izliti u sakrarij ili u vatru. Ovlast je stilizirana tako da nisu isključeni »pobožni muškarci«.

29. — *Može se služiti ovlaštenjima i povlasticama, obdržavajući pri tom njihov opseg i sadržaj, koje imaju za dobro vjernika redovničke zajednice, čija se kuća nalazi u njegovoj biskupiji.*

Redovnici posjeduju mnoga ovlaštenja i povlastice bilo po općem pravu bilo na temelju posebnog rješenja Svete Stolice. Neka su zajednička svima redovničkim zajednicama, a neka pripadaju pojedinim zajednicama. Nekima se mogu služiti svi redovnici, a drugima samo određene osobe, na pr. redovnički poglavari. U glavnom su na dobro redovničke zajednice, a malo ih je za dobro vjernika. Od ovih pak posljednjih neka već imaju sjedišni biskupi.

Na temelju ovog ovlaštenja sjedišni se biskup može služiti samo onim ovlaštenjima i povlasticama, koje redovničke zajednice imaju za dobro vjernika. Isključena su dakle sva ovlaštenja i povlastice, koja su na dobro redovnika i njihove zajednice.

Zatim ovlaštenjima i povlasticama se može služiti *obdržavajući njihov opseg i sadržaj*. Treba posebno paziti, da se u tome ne prijeđe grani-

ca ovlaštenja, tako na pr. biskup se ne može služiti povlasticom izvan redovničke crkve, ako se redovnici njome mogu služiti samo u svojoj crkvi.

Konačno biskup se njima može služiti samo onda, ako *dotična zajednica ima kuću u njegovoj biskupiji*. Nije dostatno, da redovnici imaju bilo kakvu kuću, nego se traži, da je potpuna ili nepotpuna redovnička kuća, koja je kanonski utemeljena.

Biskup je dobio ovo ovlaštenje s razloga, da ne bi izgledalo, da u svojoj biskupiji ima manje vlasti i povlastica za dobro vjernika nego što imaju redovnici, koji borave u njegovoj biskupiji. Da se zaista bude mogao poslužiti ovim ovlaštenjem, potrebno je, da od redovničkih poglavara zatraži popis ovlaštenja i povlastica, koja su na dobro vjernika, s potpunim sadržajem.

30. — *Može ovlastiti svećenike, da po propisanom obredu mogu podići postaje križnoga puta, pa i pod vedrim nebom, sa svim oproštenjima, koja su dana osobama, koje izvrše ovu pobožnost. Ipak se ovo ovlaštenje ne može izvršiti na području one župe, na kojem postoji redovnička kuća, čiji redovnici imaju apostolsku povlasticu, da mogu podizati postaje križnoga puta.*

Po apostolskoj povlastici imaju redovnu vlast, da na svom području podižu postaje križnoga puta svi franjevački poglavari. Ovi pak tu vlast mogu povjeriti samo svećenicima franjevcima, bilo svojim podložnicima bilo strancima, samo ako imaju vlast ispovijedati i propovijedati.

Po ovom ovlaštenju biskup može ovlastiti svoje svećenike i redovnike, koji borave na njegovom području, a također i strane svećenike bilo svjetovne bilo redovničke. Ali se oni ovim ovlaštenjem ne mogu poslužiti u župi, ako na njezinom području postoji kanonski utemeljen franjevački samostan. U slučaju potrebe to će učiniti svećenik franjevac.

Ovlašteni svećenici mogu podizati postaje križnoga puta u crkvama, javnim i polujavnim bogomoljama, u privatnim bogomoljama, ako se u njima smije misiti, na pobožnim mjestima te na prikladnom otvorenom mjestu (pod vedrim nebom). Za dopuštenost podizanja križnoga puta traži se, da ovlast bude pismeno podijeljena i da se o podizanju učini isprava, koju treba pohraniti u arhivu.

31. — *Može primiti u sjemenište nezakonito rođene, ako pokazuju svojstva, koja se traže za primitak u sjemenište, osim ako se ne radi o preljubničkoj i svetogrdnoj djeci.*

Po općem pravu nezakoniti su isključeni iz onih koji se mogu primiti u sjemenište (usp. k. 1363 § 1). Od toga je do sada podjeljivala oprost Sveta Stolica Ujedno nezakonitost rođenja čini osobu nepravilnom zbog manjka za primitak reda (usp. k. 984, 1). Međutim pozakonjeni su s obzirom na kanonske učinke gotovo u svemu izjednačeni sa zakonitima (usp. k. 1117) i kao takvi nisu više nepravilni zbog manjka (isp. k. 984, 1). Zato se bez daljnjega mogu primiti u sjemenište i smiju biti ređeni.

Po ovom ovlaštenju sada više ne treba moliti oprost od nezakonitosti Svetu Stolicu, već ga može podijeliti sjedišni biskup. Ali ređenička nepravilnost i nadalje ostaje. Zato prije ređenja treba od nje zamoliti oprost.

U ovom se ovlaštenju govori o biskupijskom sjemeništu bilo malom bilo velikom, jer se o ovakvom oprostima za redovničke kandidate govori u ovlaštenju broj 36.

Biskup podjeljuje ovaj oprost, da naime budu primljeni u sjemenište kao njegovi pitomci, ne samo onima, koji su po pravom ili nepravom prebivalištu njegovi podložnici, nego i strancima, koji žele biti njegovi svećenici. U molbi za oprost treba navesti sve potrebne podatke o rođenju molitelja i razlog za podjelu oprosta, kao na pr. nestašica svećenstva ili da se kandidat odlikuje duševnim, tjelesnim i čudorednim svojstvima.

32. — *Može podijeliti dopuštenje, da se zbog zakonitog razloga crkvena dobra mogu otuđiti, založiti, opteretiti zemljišnoknjižnom zabilježbom, dati u zakup, otuđiti otkupom zakupnine po nasljednom zakupniku i da se crkvene skupne osobe mogu zadužiti, i to do one svote novca, koju nacionalna ili krajevna Biskupska konferencija predloži i Sveta Stolica odobri.*

Po općem pravu potrebno je za bilo koji način otuđivanja crkvenih dobara dopuštenje nadležnog crkvenog poglavara, bez kojega je otuđenje nevaljano (usp. k. 1530 § 1, 3). Mjesni ordinarij je nadležan, da daje ovo dopuštenje, ako svota ne prelazi 30.000 lira ili franaka, inače za veću svotu nadležna je Sveta Stolica (usp. k. 1532 § 1—3). Zbog promjena vrijednosti novca nakon što je Kodeks stupio na snagu, Sveta Stolica je u nekoliko navrata izdala odredbe, u kojima je bio određen iznos novca, do kojega su mjesni ordinariji mogli dati dopuštenje za bilo koje otuđenje crkvene imovine. Posljednju takvu odredbu izdao je 13. VII. 1963. Sveti Zbor Konzistorijalni, kojom je iznos od 30.000 lira ili franaka spomenut u kk. 534 i 1532 izjednačen iznosu od 66.000 švicarskih franaka.

Kako je u sadanje vrijeme u pojedinim narodima stvarna vrijednost novca zbog različitih okolnosti nestalna, to se ne može više održati isti iznos novca za čitavo područje Crkve. Zato je ovim ovlaštenjem dano pravo nacionalnoj ili krajevnoj Biskupskoj konferenciji, da za svoje krajeve prema mjesnoj vrijednosti novca odrede najvišu svotu, do koje mjesni ordinarij može dati dopuštenje, i da ju predloži Svetoj Stolici na odobrenje. Kao neku smjernicu u određivanju te svote mogu uzeti stvarnu vrijednost iznosa 66.000 švicarskih franaka.

33. — *Može potvrditi uključivo sve do petog trogodišta redovitog ispovjednika redovnica, ako se desi, da ne može drugačije odrediti zbog nestašice za tu službu podesnih svećenika ili ako bi se većina redovnica, brojeći ovamo i one, koje nemaju pravo glasa u drugim poslovima, tajnim glasanjem složila u tom, da se i dalje potvrdi isti ispovjednik; ipak se za one redovnice, koje su tome protivne, mora dati, ako to žele, drugog ispovjednik.*

Po općem pravu sjedišni biskup je mogao potvrditi istog svećenika za redovitog ispovjednika za istu zajednicu redovnica za drugo i treće

trogodište (usp. k. 526). Po ovom pak ovlaštenju to može učiniti pod jednim od dva navedena uvjeta za četvrto pa i peto trogodište.

Glasanje se mora izvršiti u smislu odredbe k. 101 § 1, 1, a glasaju sve redovnice, koje se ispovijedaju kod tog ispovjednika, makar u drugim poslovima nemaju pravo glasa. Isključene su od glasanja one redovnice, koje imaju posebnog ispovjednika. Za one pak redovnice, koje su glasovale protiv dosadašnjeg ispovjednika, ako žele, sjedišni će biskup odrediti drugog ispovjednika.

34. — *Može zbog opravdanog razloga ući u papinsku klauzuru samostana duvni, koji se nalaze u njegovoj biskupiji; može također dopustiti zbog opravdanog i teškog razloga, da drugi uđu u klauzuru i da duvne izađu iz klauzure i to kroz zaista potrebito vrijeme.*

Po općem pravu uređen je ulazak u papinsku klauzuru duvna i izlazak duvna iz nje odredbama kk. 600—603 i Naputkom Svetog Zbora za redovnike *Inter cetera* od 25. III. 1956.

Ovlaštenje proširuje mogućnost ulaska u klauzuru i izlaska iz nje. Dakako da su za to potrebni opravdani razlozi, o kojima će donijeti sud sam biskup.

U ovlaštenju se govori o tri slučaja: 1) o ulasku u klauzuru sjedišnog biskupa; 2) o dopuštenu sjedišnog biskupa, da u klauzuru mogu ući druge osobe i 3) o dopuštenu sjedišnog biskupa, da duvne mogu izaći iz klauzure.

1) Sjedišni biskup može ući u klauzuru ne samo u smislu k. 600, i prigodom kanonskog pohoda, da izvrši nadzor, nego također zbog svakog opravdanog razloga. Takav bi razlog bio na pr. da posjeti bolesnu redovnicu.

2) Sjedišni biskup može dopustiti, da u klauzuru uđu druge osobe bez razlike na dob, spol i položaj i bez razlike imaju li na njegovom području pravo ili nepravo prebivalište ili su stranci odnosno beskućnici. Ali za to se traži opravdani i teški razlog, koji može biti ili na strani redovnice ili na strani onih, kojima se dopušta ulazak. Takav bi razlog bio na pr. da roditelji posjete teško bolesnu kćerku.

3) Sjedišni biskup može dopustiti da zbog opravdanog i teškog razloga duvna izađe iz klauzure na pr. da posjeti teško bolesne roditelje.

Smisao izreke *kroz zaista potrebito vrijeme* treba razborito prosuditi prema prilikama i okolnostima. Bilo za ulazak u klauzuru drugih osoba bilo za izlazak duvni iz klauzure treba uzeti toliko vremena, koliko je potrebno, da se na duhovnu ili tjelesnu korist može obaviti onaj čin, zbog kojega se dopustilo ući u klauzuru ili iz nje izaći.

35. — *Na molbu nadležnog poglavara sjedišni biskup može podijeliti oprost od smetnje, koja priječi, da se primi u redovničku zajednicu one, koji su pristupili nekatoličkoj sljedbi.*

Ova smetnja jest zapreka, tj. ako bi se takvu osobu bez oprosta primilo u redovničku zajednicu, bila bi nevaljano primljena (usp. k. 542, 1).

U ovom se ovlaštenju govori o otpadnicima od katoličke vjere, koji su pristupili u nekatoličku sljedbu i opet se propisno vratili u Katoličku Crkvu. Ovim su izjednačeni oni katolici, koji su pristupili u ateističku sljedbu. Pristupiti u nekatoličku sljedbu znači, da su se otpadnici upisali u knjige dotične sljedbe ili su javno izvršivali njezine dužnosti ili su javno govorili protiv katoličke vjere, a branili nauku sljedbe.

Među kanonistima postoji prijepor o opsegu značenja izraza nekatolička sljedba. Jedni uzimaju taj izraz u užem smislu, da obuhvaća samo kršćanske nekatoličke sljedbe i ateističku sljedbu, a drugi pak uzimaju u širem značenju, da uz ove obuhvaća i nekršćanske vjere. Ovo posljednje mišljenje je općenitije.

U ovom se ovlaštenju radi samo o podjeli oprosta od zapreke za primitak u redovničku zajednicu. Jer pak pripadanje nekatoličkoj sljedbi, pa makar samo kroz najkraće vrijeme, prouzrokuje u smislu k. 985, 1 nepravilnost zbog krivičnog djela, to treba posebice moliti oprost od ove nepravilnosti prije nego član zajednice pristupi ređenju.

Za podjelu oprosta traži se prema odredbi k. 84 pravedni i razložni razlog. Takav bi u ovom slučaju mogao biti na pr. da se kandidat odlikuje ostalim s obzirom na studij, stegu i pobožnost. Poglavar pak treba u molbi navesti taj razlog.

Nadležan je da podnese molbu za oprost onaj poglavar, koji po Ustanovama ima pravo primati u redovničku zajednicu odnosno u novništvo. Oprost pak može podijeliti ili sjedišni biskup, na čijem području kandidat ima pravo ili nepravo prebivalište, ili sjedišni biskup, na čijem se području nalazi redovnička kuća, u koju kandidat ulazi, a to je redovito novicijat.

36. — Na molbu nadležnog poglavara sjedišni biskup može podijeliti oprost od nezakonitosti rođenja onima, koje treba primiti u redovničku zajednicu i određeni su za svećeništvo, a također i drugima, ako ih je na temelju Ustanova zbog nezakonitosti zabranjeno primiti u redovničku zajednicu. Ali u oba slučaja ne može se podijeliti oprost za preljubničku i svetogrdnu djecu.

Po općem pravu nezakonitost rođenja čini osobu nepravilnom zbog manjka za primanje redova (usp. k. 894, 1). Ta je pak nepravilnost u smislu k. 542, 2 zabrana za primitak u redovničku zajednicu onih, koji su određeni da budu zaređeni za svećenike. Međutim nezakonitost rođenja ne tvori u smislu k. 984, 1 nepravilnost za primanje redova, ako je dijete pozakonjeno. Prema tome nema ni zabrane za primitak u redovničku zajednicu. Koji put je nezakonitost rođenja smetnja na temelju Ustanova za primitak u redovničku zajednicu, premda kandidat nije određen za svećenika, nego će zajednici pripadati kao laik.

Po ovom ovlaštenju sjedišni biskup može u slučaju potrebe podijeliti oprost od zabrane za primitak u redovničku zajednicu. Ali ipak nepravilnost za primanje redova još uvijek ostaje i prije ređenja treba je ukloniti novim oprostom.

O razlozima za podjelbu oprosta i za podjelitelja oprosta vidi ovlaštenje broj 35.

37. — *Na molbu nadležnog poglavara sjedišni biskup može oprostiti u cijelosti ili djelomično miraz, koji trebaju donijeti pripravnice, koje su primljene u samostan duvna ili u koju drugu redovničku zajednicu papinskog prava.*

Po općem pravu do sada je opraštala od miraza Sveta Stolica, ako se radilo o redovničkoj zajednici papinskog prava; ako se radilo o redovničkoj zajednici biskupijskog prava, od miraza je opraštao mjesni ordinarij (usp. k. 547 § 4). Po ovom ovlaštenju može oprostiti sjedišni biskup.

Nadležan je da podnese molbu onaj poglavar, koji po redovničkim Ustanovama odlučuje o mirazu. Prema tome u smislu propisa Ustanova valja odlučiti, u kojem slučaju će se moliti oprost od miraza i da li od čitavog miraza ili samo djelomično. U molbi treba navesti razloge, zašto se moli oprost od miraza i da je odluka za oprost učinjena prema propisima Ustanova.

38. — *Sjedišni biskup može dopustiti redovnicima prijelaz iz jedne redovničke zajednice biskupijskog prava u drugu.*

Po općem pravu redovnik ne može bez dopuštenja Svete Stolice prijeći u drugu redovničku zajednicu (usp. k. 632). Ova odredba vrijedi za sve redovničke zajednice, pa i biskupijskog prava, bilo muške bilo ženske.

Prema ovom ovlaštenju sjedišni biskup može dopustiti prijelaz samo članovima redovničke zajednice biskupijskog prava, bilo muškim bilo ženskim, s vječnim ili privremenim zavjetima. Prijelaz pak treba izvršiti prema odredbama općega prava (kk. 633 i 634).

Za prijelaz se traži opravdani razlog, koji treba navesti u molbi, a k tomu još prema praksi Svete Stolice traži se isprava o pristanku na prijelaz od poglavara, od kojega se odlazi, i isprava onog poglavara, komu se dolazi.

39. — *Sjedišni biskup može otpustiti pojedine redovnike iz svoje biskupije zbog hitnog i veoma teškog razloga, ako je njihov viši poglavar, prije upozoren na to, zanemario za to se pobrinuti, ali ipak predmet neka odmah podastre Svetoj Stolici.*

Ovo je ovlaštenje u kanonskom pravu sasvim novo. Odnosi se na sve redovnike papinskog ili biskupijskoga prava, neizuzete ili izuzete, muške ili ženske, s privremenim ili vječnim zavjetima. Za ovakav postupak mora postojati veoma teški razlog i to izvanjski i javni, kojim se nanosi velika šteta javnom dobru ili prouzrokuje tešku javnu sablazan. K tome razlog mora biti hitan, tako da nema vremena da se predmet podnese na rješavanje Svetoj Stolici ili da se potrebi udovolji sudskim ili upravnim postupkom. Razlog treba biti srazmjern odstranjenju redovnika iz biskupije. Ne traži se za razlog, da je redovnik počinio krivično djelo, već može biti takav čin ili je nastala takva okolnost, za koju redovnik nije odgovoran.

Ipak prije nego sjedišni biskup postupi na temelju ovog ovlaštenja, treba na vrijeme upozoriti višeg poglavara dotičnog redovnika, da stvar

uredi. Ako bi to poglavar zanemario ili po mišljenju nekih kanonista ne bi mogao urediti, tada se biskup istom može poslužiti ovim ovlaštenjem.

Nakon što je biskup donio odluku, da redovnik mora napustiti njegovu biskupiju, odmah treba predmet poslati Svetoj Stolici sa iscrpnim obrazloženjem o čitavom postupku i svim ispravama, ako postoje, i ostalim dokazalima. Na temelju toga Sveta Stolica će izreći svoj konačni sud: potvrditi biskupovu odluku ili ju ukinuti. Ako bi protiv biskupove odluke bio podnesen utok, on nema u ovom slučaju odgodne moći, već se redovnik mora pokoriti odluci i napustiti biskupovo područje te čekati pravorijek Svete Stolice.

POVLASTICE KOJE PRIPADAJU BISKUPIMA, BILO SJEDIŠNIM BILO NASLOVNIM, OD ČASA KADA PRIME VJEROVNU OBAVIJEST O SVOM KANONSKOM POSTAVLJENJU

1. — *Biskupi mogu svagdje na svijetu propovijedati riječ Božju, osim ako im to mjesni ordinarij izrijekom ne zabrani.*

Po općem pravu to su biskupi mogli i do sada barem uz pretpostavljenu privolu mjesnog ordinarija (usp. k. 349 § 1, 1 u vezi s k. 239 § 1, 3). Po ovoj povlastici ne trebaju nikakve privilegije, ali im mjesni ordinarij može zabraniti. No ta zabrana mora biti izrijekom izražena. To znači da mjesni ordinarij mora svoje protivljenje nazvan očitovati i ovo protivljenje treba doprijeti do biskupa. Istom će tada zabrana zadobiti svoj učinak.

2. — *Mogu ispovijedati vjernike, također i redovnice, svagdje na svijetu, osim ako im to mjesni ordinarij izrijekom ne zabrani.*

Po ovoj ovlastici biskupi mogu ispovijedati bez razlike sve vjernike, kada se na njih obrate, a isto tako i sve redovnice, bilo duvne bilo sestre, pa i njihove novakinje. Glede zabrane ispovijedanja sa strane mjesnog ordinarija treba primijeniti, što je rečeno o zabrani propovijedanja.

3. — *Svakog vjernika mogu svagdje odriješiti u svetoj ispovijedi od svih pridržanih grijeha, osim od grijeha lažne prijave, kojom je nedužni svećenik optužen kod crkvenih sudaca de crimine sollicitationis.*

Lažna prijava nedužnog svećenika kod crkvenih sudaca de crimine sollicitationis jest jedini grijeh, čije je odrešenje pridržano Svetoj Stolici (usp. k. 894). Taj je grijeh u ovoj povlastici i nadalje pridržan. Prema tome biskupi mogu odriješiti samo od onih pridržanih grijeha, koje su sebi pridržali mjesni ordinariji.

4. — *Svakog vjernika svagdje na svijetu mogu odriješiti u svetoj ispovijedi od svih kaznenih zabrana (cenzura), također i pridržanih, osim:*

a) *kaznenih zabrana, koje je primijenio nadležni crkveni poglavar (ab homine);*

b) *kaznenih zabrana, koje su na sasvim poseban način (specialissimo modo) pridržane Svetoj Stolici;*

c) kaznenih zabrana, koje su predviđene za otkrivanje tajne Svetog Oficija;

d) izopćenja, kojim su udareni svećenici i sve ženske osobe, koje se usude s njima sklopiti ženidbu pa bilo samo građansku i ujedno još žive zajedno.

Ovim se ovlaštenjem sjedišni biskupi mogu poslužiti za svoje podložnike također i na javnom pravnom području.

U svetoj ispovijedi, dakle, biskupi mogu po ovoj povlastici odriješiti od kaznenih zabrana svakog vjernika, koji dođe k njima na ispovjed.

Na javnom pak području sjedišni biskupi mogu odriješiti od istih kaznenih zabrana. Ali dok se biskup nalazi na vlastitom području, može odriješiti svakog vjernika, i svoje podložnike u strogom smislu izvan njegovog područja, a dok se biskup nalazi izvan svoga područja, može odriješiti svoje podložnike u strogom smislu, gdje god se oni nalaze.

U svakom slučaju prije nego se podijeli odrešenje od kaznene zabrane treba ispitati i utvrditi, da li je u počinitelja krivičnog djela prestala upornost (usp. k. 2242 § 3).

5. — *Mogu čuvati presveti oltarski Sakrament u svojoj kućnoj bogomolji, samo ako pravilno obdržavaju bogoslužne propise.*

Biskupi bilo sjedišni bilo naslovni do sada su mogli čuvati presveto Otajstvo u svojim kućnim bogomoljama samo na temelju indulta Svete Stolice. Sada mogu na temelju ove povlastice, ali uz obdržavanje općih bogoslužnih propisa, sadržanih u kk. 1265—1272 o čuvanju presv. oltarskog Sakramenta u svetim mjestima.

6. — *S opravdana razloga mogu misiti u bilo koji sat dana te dijeliti sv. pričest također i u večernje sate uz obdržavanje pri tome svih propisa.*

Po ovoj povlastici biskupi mogu misiti u bilo koje vrijeme od pola noći do pola noći. Za to se ipak traži opravdani razlog, koji može postojati ili na biskupovoj strani ili na strani drugih zainteresiranih osoba. Jednako mogu i u večernje sate dijeliti sv. pričest, makar se ne služi sv. misa, ali tada treba obdržavati propise za dijeljenje sv. pričesti izvan sv. mise.

7. — *Mogu blagosloviti svagdje na svijetu samim znakom križa, sa svim oproštenjima, što ih Sveta Stolica običaje davati, krunice i druga čisla, križeve i medaljice, zatim škapulare, što su odobreni od Svete Stolice, i mogu ih podijeliti bez obveze na upis.*

Biskupi su do sada uživali povlasticu na temelju k. 349 § 1, 1 da su navedene predmete mogli blagoslivljati po propisanom obredu. Ovom povlasticom pak mogu to činiti samim znakom križa kao i kardinali u smislu k. 239 § 1, 5.

Za blagoslov i za primjenu oproštenja ništa se drugo ne traži, nego da se nad predmetima načini znak križa, bez ikakve molitve s nakanom

da se predmeti blagoslivlju i da im se primjenjuju oprostjenja, što ih je podijelila Sveta Stolica.

8. —*Mogu podići samim jednim blagoslovom u crkvama i u bogomoljama, pa i u privatnima, te na drugim pobožnim mjestima postaje križnoga puta sa svim oprostjenjima, koja su dana osobama, koje izvrše ovu pobožnost.*

U smislu k. 349 § 1, 1 biskupi su do sada mogli podizati postaje križnoga puta po propisanom obredu. Ovom povlasticom mogu to sada kao i kardinali na temelju k. 239 § 1, 6 samim jednim blagoslovom. Za taj se pak blagoslov uzme jedna od triju molitava, koje se odnose na blagoslov križeva, a nalazi se u Rimskom obredniku u obredu za podizanje postaja križnoga puta.